

Uppror mot smala könsroller

Gäller både för teater och teologi

Sofia Torvalds

Vad är en kvinna, vad är en man? Hur skall vi förhålla oss då de traditionella könsrollerna upplöses? The Subfrau Acts väckte känslor hos bl.a. teologie studerande Monika Pensar-Granroth.

Subfrau, det är Sonja Ahlfors och Joanna Wingren från Finland, Lotten Roos från Sverige och Ida Løken från Norge. Gruppen bildades år 2001 vid Teaterhögskolan, då medlemmarna ville utforska sina gränser som (kvinnliga) skådespelare genom att klä ut sig till män, dragkings.

– Av dem som söker in vid Teaterhögskolan är 80 procent tjejer och 20 procent killar, de tar in 50-50. Efter 10 år i branschen är 70 procent av dem som jobbar som skådespelare män, 30 procent kvinnor. Vad är det som händer? undrar Sonja Ahlfors.

– Vi sitter där med all den gamla litteraturen, där mannen fungerar som symbol för människan, säger Ida Løken uppgivet.

I traditionella pjäser finns två typer av kvinnoroller att välja mellan: den unga flickan och den gamla kvinnan. När det gäller dans är könsrollerna inte lika cementerade. Därför bad Subfrau två koreografer, Arja Tiili från Finland och Sasha Pepelyaev från Ryssland, att hjälpa dem reflektera över de här frågorna. Resultatet blev en föreställning i två akter, *Stay with me* (av Tiili) och *The papier maché* (av Pepelyaev).

Den kvinnliga berättelsen

Monika Pensar-Granroth studerar feministteologi, men talar hellre om kroppsteologi. Hur uppfattar hon Subfraus försök att spränga sina gränser bl.a. genom att klä ut sig till män och anamma manliga rörelsemönster – vara mer hotfulla och ta mer plats?

– Om en flicka skall visa sin vrede, måste hon då bli pojke och klä ut sig i kostym och kravatt? grubblar Pensar-Granroth.

– Det skulle nog hjälpa mig! Jag är bara så förvånad över att det verkligen är så.

Hon tror att kvinnor ofta är rädda för att vara det de verkligen är, som om de i förväg visste att deras (kanske känslösa och emotionella) vinkling på saker och ting är en vinkling som alltid förlorar.

– Man kan tycka att det känns fegt att iklä sig en manlig roll för att uttrycka sin aggressivitet. Men jag vill inte missunna någon det, att komma fram som sig själv hela tiden kan vara för farligt eller jobbigt.

Vad gäller debatten om hurdana roller kvinnliga skådespelare har att välja mellan får det Pensar-Granroth att associera till den religiösa feministiska diskussionen.

– Vi frågar oss också hela tiden var den kvinnliga berättelsen finns, var finns vardagshistorierna? Jag tycker vi skall vara stolta över vad kvinnor gjort i tidigare decennier, men inte tro att allt redan är fixat.

Burnout i tonåren

I den första akten har skådespelarna skrivit brev till sitt 15-åriga jag. Varför måste man vara bäst i allt? 9,4 i medeltal, flest mål i handbollen, snabbast på att sälja Luciamärken och samtidigt på burnoutens brant, med näsblod, kräkningar och flusna (dessutom).

– Jag tänkte på mig själv i den åldern och på det ansvar jag har för dagens tonåringar, säger Monika Pensar-Granroth och berättar att hon nästan blev skräckslagen.

Varifrån kommer alla de här kraven?

– Kanske vuxna sist och slutligen ändå inte uppmuntrar sina flickor och pojkar tillräckligt. De borde få lära sig att slappna av.

Är pressen större på flickor än på pojkar?

Teologie studerande Monika Pensar-Granroth säger att hon är förvånad över att en kvinna måste klä ut sig till man för att kunna visa sin vrede. Samtidigt medger hon att det antagligen skulle hjälpa henne.

– Svårt att säga, själv har jag bara söner. Det ställs krav på pojkarna också, t.ex. att de ska ha vissa pryglar och vara väldigt likriktade. Men kanske det ändå är flickorna som utsätts för den största pressen.

Mediakampen

Vad *The Subfrau Acts* gör är inte att komma med svar och lösningar, snarare presentera ett problemkomplex. Hur kämpar man emot den mediavackra bilden och hittar det område i sig själv där man vet att man duger som man är?

– Det bottnar i ett slags tillit och kärlek som är sinnlig, min kropp duger, jag är underbart älskad av Gud, säger Pensar-Granroth. Kroppen är ett tempel och en kyrka.

– Men jag tror inte att Guds kärlek och närvaro begränsar sig till de kristna.

Monika Pensar-Granroth säger att man inte kan kräva att en teaterföreställning skall frälsa en. Man kan snarare fråga sig vad man vill ta med sig och bearbeta av det man sett.

– När jag såg tjejerna klä ut sig till dragkings tänkte jag att en pojkrull ju också har sina begränsningar. Man sitter liksom i en metallåda där man hela tiden måste röra sig tufft. Det är ett problem – både när det gäller teologi och teater – att flickor tillskrivs vissa roller och pojkar andra.

– Jag tror att ju flera olika roller vi har möjlighet att välja, desto tryggare känner vi oss. Då kan man liksom blomma över!

Pensar-Granroth fascinerades speciellt av föreställningens andra akt och koreografen Sasha Pepelyaevs lösningar.

– Jag kände igen den lilla flickans utsatthet: det är

bara att dra efter andan och gå vidare. De röda saxarna såg jag som symboler både för något konstruktivt och destruktivt. Tänk hur saxarna klippte sönder allt vackert man skrivit om känslor och kärlek ...

– Saxarna fick mig att fråga: Hur mycket saboterar vi egentligen oss själva? Hur mycket klipper vi sönder det som är gott i oss? Hur mycket anklagar vi oss för saker som hänt och säger: det var säkert mitt eget fel. Dessutom visar färiska undersökningar att flickor idag skär sig mer än de gjort förut, kanske för att de letar efter sina "sanna" känslor.

The Subfrau Acts har premiär på Rastis i Helsingfors den 13.4. Därefter turnerar den på Diana-scenen i Helsingfors, i Åbo, Vasa, Stockholm, Oslo, Göteborg, Malmö, Köpenhamn och Reykjavik. Mera info på www.subfrau.com

I det mesta av den "gamla" dramatiken är det mannen som är symbol för människan. Vad händer om kvinnliga skådespelare klär ut sig till män och kräver mera plats? The Subfrau Acts skall på turné till hela Norden, men startskottet går i Helsingfors.